

його не досконалої політики. Сатирична назва промови «Chicken Kiev» за розумінням аналогічна «Київському боягузу», що свідчить про висміювання дій президента США.

Важливо визначити й тенденцію, яка особливо яскрава від 1994 року. США досить швидко зрозуміли, що Росія не готова об'єднати все під своїм контролем на засадах чесності, справедливості. Період від 1991 до 1994 року скоріше є періодом адаптації та початку побудови стосунків з новими незалежними державами, аніж з Росією.

Таким чином, відносини США та України у вказаний період нагромаджують свої передумови – створення незалежної України, зміна геополітичних орієнтацій США є основними деталями, які призвели до сучасних близьких стосунків між цими державами. Науковці меншою мірою аналізують вказаний час з точки зору ролі України, ЗМІ висвітлюють практичну сторону роботи урядів та їхнє значення для пересічного американця. Суспільство раціоналістично обґрунтовувало значення вищевисвітлених подій – та сама промова Буша у Києві сприймалася як частина його діяльності в ролі президента та переносилася на США заради розуміння, що даний діяч може надати державі. Саме практичне застосування отриманого досвіду було потрібним.

Тож, окреслений період стає джерелом і основою українсько-американських відносин – США адаптуються до нових геополітичних умов і розпочинають нову зовнішню політику, а Україна з'являється на міжнародній арені як самостійний діяч.

ЛІТЕРАТУРА

1. Українська дипломатична енциклопедія. У 2-х томах / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т. 1. 760 с. Т. 2. 812 с.
2. Plokhy Serhii. The Last Empire: The Final Days of the Soviet Union. New-York: Basic Books, 2014. 520 pp.
3. Brzezinski Zbigniew. The Grand Chessboard: American Primacy and Its Geostrategic Imperatives. New-York: Basic Books, 1997. 223 pp.
4. Барановська Н. П. Чорнобильська катастрофа // Енциклопедія історії України. У 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін., Інститут історії України НАН України. Київ: Наук. думка, 2013. Т. 10. 784 с.
5. «Перша Чорнобильська демонстрація 1988 року закінчилася арештами», – Інна Чернявська-Набока [Електронний ресурс] // Телеканал ZIK, 2018. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WDe9T3ayYZo> (дата звернення: 25.04.2018).
6. Статут ТУМ ім. Т. Шевченка // Літ. Україна, 1989, 2 березня.
7. Галака С. П. Американсько-радянський договір про ліквідацію ракет середньої та меншої дальності 1987 // Українська дипломатична енциклопедія. У 2-х томах / редкол.: Л. В. Губерський (голова) та ін. Київ: Знання України, 2004. Т. 1. 760 с.
8. 1989: Malta summit ends Cold War [Електронний ресурс] / BBC Home: on This Day – 1950–2005. 03.12.1989. URL: http://news.bbc.co.uk/onthisday/hi/dates/stories/december/3/newsid_4119000/4119950.stm (дата звернення: 23.04.2018).
9. Відставка Горбачова. 25 грудня 1991 року [Електронний ресурс] // Цей день в історії, 2013. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=XgRcw8MzdII> (дата звернення: 23.04.2018)
10. Статут Співдружності Незалежних Держав: редакція від 19 вересня 2003 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_033 (дата звернення: 20.04.2018).
11. Закон України про приєднання України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 1 липня 1968 р.; Закон від 16 листопада 1994 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/248/94-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 23.04.2018).
12. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї від 5 грудня 1994 р. [Електронний ресурс] / Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/998_158 (дата звернення: 24.04.2018).
13. Chicken Kiev speech by George H. W. Bush [Електронний ресурс] / Wikisource. URL: https://en.wikisource.org/wiki/Chicken_Kiev_speech (дата звернення: 25.04.2018).
14. William Safire. Essay; After the Fall [Електронний ресурс] / The New-York Times, 29.09.1991. URL: <https://www.nytimes.com/1991/08/29/opinion/essay-after-the-fall.html> (дата звернення: 26.04.2018).

Хандрусь О.

Науковий керівник - доц. Валіон О. П.

АГРАРНЕ ПИТАННЯ У КОНТЕКСТІ НАЦІОНАЛЬНО-ВИЗВОЛЬНОГО РУХУ В ІРЛАНДІЇ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ – ПОЧАТОК ХХ СТ.)

Ірландське питання впродовж тривалого часу привертає увагу світової спільноти, що пов'язано із багатолітнім пануванням Великобританії у цій країні, соціально-економічними, політичними й релігійними протиріччями, що виникали в англо-ірландських відносинах. Ці проблеми й нині мають вагоме міжнародне значення, а відтак є актуальними для наукових досліджень.

В історії Ірландії довго залишалось не вирішеним аграрне питання, яке перебувало в центрі суспільного життя під час загострення політичного становища у країні. Земельна проблема тісно пов'язана із двосторонніми взаєминами, адже будучи рівноправною частиною Об'єданого Королівства, Ірландія, насправді, була лише сировинним придатком Великобританії, яка пригноблювала її, що мало наслідки у всіх сферах соціального, політичного та економічного життя країни. Колоніальна залежність Ірландії від “метрополії”, структурні зміни

ірландської економіки, призводили до виселення селянства з власних земель, створення системи лендлордизму, що був характерний для Великобританії. Злидні й розорення дрібних фермерів, що стали жертвою старих і нових форм експлуатації, занепад сільського господарства зробили аграрну проблему, як складову частину ірландського питання, ключовою у суспільному житті країни.

Історіографічний та джерелознавчий аналіз засвідчує відсутність комплексної праці щодо досліджуваної проблеми. Частково аграрне питання в історії Ірландії висвітлене у розвідці Н. Зібера [1]. Л. Туполева розкрила аспект існування ірландських аграрних організацій [2]. Короткий огляд загострення соціальних протиріч подано у праці Е. Полякової [3]. Також виокремимо колективну книгу Ю. Буракова, Л. Питльовани "Нариси історії Англії нового часу: навчальний посібник", у якій вказані питання знайшли відображення.

У досліджуваний час Ірландія, яку називали Смарагдовими островами, входила до складу Великобританії. До кінця XIX ст. в Ірландії селяни-католики (ірландці), які жили і господарювали на землях панів-протестантів (англійців), сплачували лендлордам ренту зерном. Останні ж продавали дороге товарне зерно до Британії і, відповідно, збагачувалися. Самі ж ірландці жили, споживаючи переважно картоплю. Це тривало до 1845 р., коли шкідливий грибок, так звана картопляна гниль, не дав визріти картоплі. Так повторилося ще 5 років поспіль.

Ірландські селяни і безземельні дворяни неодноразово повставали проти лендлордів і влади "метрополії", котра викачувала ресурси з країни. Крім того, неабиякою проблемою став голод 1845–1847 рр., у результаті якого загинуло близько мільйона осіб. Усе це призвело до повстання 1848 р., масової еміграції в Америку та руху проти виселення селян із землі.

Обезлюднення, що почалося з 40–70-х років XIX ст., тривало і на початку XX ст. Від цього переважно постраждало ірландське село, населення якого впродовж 1840–1914 рр. скоротилося у 2,5 рази. Емігрантом ставав практично кожен третій житель острова.

Сільське населення було надзвичайно далеке від усвідомлення своїх інтересів. Батраки боролися стихійно, розрізнено. Перші успішні спроби їх організації були зроблені лише в 1913 р. [4].

Основним напрямком аграрних виступів в ірландському селі була боротьба за прискорення темпів і якнайшвидше завершення аграрної реформи на найвигідніших для ірландського фермерства умовах. Гасла радикальної "чистки" ірландського села від лендлордизму і переходу на вільне фермерське господарство були домінуючими. Разом з тим, уже в той час в ірландському селі зростає новий антагонізм: розрізнена, нерозвинена політично й ідейно, неорганізована маса безземельних і малоземельних селян починає, хоча ще доволі повільно, усвідомлювати відмінність своїх інтересів з інтересами заможного селянства і фермерської буржуазії.

Значним стимулом формування сільської національної буржуазії слугували аграрні реформи кінця XIX – початку XX ст. Лендлордам, зацікавленим в умовах аграрної кризи і падіння цін на сільськогосподарські продукти у вигідній ліквідації свого господарства, держава-посередник виплачувала значні кошти (з 1903 до 1921 рр. – 86,3 млн ф. ст.), стягуючи їх разом з відсотками з селян як довгострокові викупні платежі.

Незважаючи на колоніальний характер аграрних перетворень, вони створювали сприятливі умови для розвитку капіталізму в сільському господарстві, розширенні внутрішнього ринку і посиленні попиту на робочу силу. Зауважимо, що відносно спеціалізації ірландського сільського господарства, то його стрижнем залишалися розведення і продаж в Англії телят і великої рогатої худоби. Крім того, виробництво масла, а вже згодом землеробство, причому площа обробленої землі в країні продовжувала скорочуватися. У середньому на початку XX ст. в усій Ірландії пасовища займали не менше 80 % усієї землі.

Однак збільшення площі пасовищ змушувало селян виживати на торфових полях, що були залиті водою. Питання меліорації та осушування земель не розглядалися [5].

Важливим показником капіталістичного зростання Ірландії кінця XIX – початку XX ст. став розвиток низки галузей з переробки сільськогосподарської сировини, зокрема з'явилися беконні, тютюнові, свічкові фабрики, борошномельні підприємства тощо.

Зазначимо, що на цьому ґрунті в ірландському селі формується національна буржуазія, інтереси якої тоді збігалися переважно із загальнонаціональними. Ця буржуазія була особливо зацікавлена у вільному розвитку продуктивних сил, створенні національного продукту на користь власного внутрішнього ринку.

Важливою складовою національного руху була діяльність "Земельної Ліги" – організації, що була створена у 1879 р., на чолі з Майклом Девітом. Метою її діяльності було обмеження свавілля лендлордів та перетворення фермерів у постійних користувачів землі на умовах "справедливої", поміркованої платні власникам [6].

Також "Земельної Ліга" організувала допомогу, виселеним із землі орендарям. Створювались відділення у селах та містах Ірландії, які фінансувалися з Дубліну. Саме навколо філій ліги формувались

сільські осередки національного руху. Таким чином, завдяки земельному питанню, у визвольний рух була втягнута найбільша, але пасивна частина суспільства – селяни, які зробили рух загальнонаціональним.

Створення Ліги надало стихійним виступам селян організованого характеру. Тож, небачений раніше розмах аграрних виступів, активізував у 70–80-х рр. XIX ст. в Ірландії національний рух, що полягав у боротьбі за гомруль (самоуправління) країни. Лідеру ірландських націоналістів Чарльзу Парнеллу вдалося заручитися підтримкою “Земельної ліги”, що додало руху за гомруль нової сили. Уряд лібералів на чолі із Гладстоном не міг це ігнорувати, і тому у 1886 р. було подано до парламенту Білл про гомруль, який передбачав відновлення в Ірландії парламенту з обмеженими повноваженнями. Однак проти цього виступили англійські консерватори. У 1893 р. знову було створено Другий білл про самоуправління, але його відхилила палата лордів. Однак у 1914 р. було прийнято Третій білл про ірландський гомруль, згідно з яким Ірландія отримала власний парламент.

Британський уряд був змушений продовжити аграрні реформи, щоб зменшити напругу в Ірландії. У 1885 р. ліберали, а у 1887, 1891 рр. консерватори прийняли нові закони, за якими знижувалась орендна плата, а самі орендарі отримали державну позику для погашення боргів та викупу земельних ділянок. Але самі лендлорди нічого не втрачали – вони отримували державну субсидію на вигідних умовах. Згодом був уведений закон 1891 р. про виділення 30 млн ф. ст. для викупу державою землі у лендлордів з метою перепродажу її дрібним орендарям і малоземельним селянам. Останні ставали боржниками держави і повинні були вносити викупні платежі з відповідними відсотками. Здійснення цих обтяжливих платежів тривало впродовж наступних десятиліть.

Загалом, реформи в Ірландії мали подвійний характер: вирвані у британського уряду у результаті боротьби ірландців проти гноблення, вони водночас сприяли і її ослабленню, перешкоджали послідовному й радикальному вирішенню аграрних суперечностей.

Таким чином, наслідками аграрних перетворень у Ірландії стали розвиток внутрішнього ринку та збільшення попиту на робочі руки. Однак з іншого боку, це лише тимчасово зняло напругу у суспільно-політичному житті, адже байдужість офіційної влади до вирішення аграрного питання та неприхована експлуатаційна політика разом з іншими факторами створили міцний фундамент для національно-визвольного руху та численних збройних виступів. Дискримінація на релігійному ґрунті з боку англійських лендлордів утвердила велику кількість несправедливих стереотипів про ірландців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Зибер Н. Аграрный вопрос в Ирландии / Н. Зибер // Юридический вестник – 1882. – Том 11. – С. 210–242.
2. Туполева Л.Ф. Ирландская земельная лига (1879–1881 гг.) / Л. Туполева // Проблемы британской истории. – М.: Наука, 1990. – С. 274–291.
3. Полякова Е. Ю. Ирландия в XX веке: учебное пособие / Е. Ю. Полякова // Российская акад. наук, Ин-т всеобщей истории, Гос. ун-т гуманитарных наук, Науч.-образовательный центр по истории. – Москва: Книжный Дом Университет, 2009. – 169 с.
4. Гольман Л.И. История Ирландии / Л. И. Гольман // М.: Мысль, 1980. – 180 с.
5. Крушинський Ф. Національна революція в Ірландії. / Ф. Крушинський // Париж: Видання “Укр. Визв. Бібліотеки”, 1931. – 67 с.
6. Бураков Ю. В., Питльована Л. Ю. Нариси історії Англії нового часу: навчальний посібник / Ю. Бураков, Л. Питльована. – Львів: Центр Європи, 2003. – 128 с.

Дума О.

Науковий керівник -доц. Костюк Л. В.

ЗОВНІШНЯ ПОЛІТИКА ШАРЛЯ ДЕ ГОЛЛЯ(1958–1969рр.)

Однією із характерних ознак XX століття стала значна кількість демократичних режимів. У переліку найвідоміших президентів та політичних лідерів післявоєнної Європи помітне місце посідає французький президент Ш. де Голль, історія режиму котрого становить значний інтерес для дослідників. Адже його прихід до влади викликав ряд суперечностей серед різних політичних сил, а зовнішньополітичний курс обурих ряд країн-учасників НАТО. Тому його особистість і досі перебуває в центрі уваги світової історії, а навколо специфіки діяльності точаться гострі суперечності.

Об'єктом нашої розвідки є основні факти зовнішньополітичного курсу Франції 1958–1969 рр. Предметом дослідження виступають основні напрямки цього курсу Ш. де Голля.

Метою даної статті є аналіз ряду джерел, котрі розкривають всі напрямки зовнішньої політики за президентства Ш. де Голля. Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання ряду завдань: проаналізувати специфіку міжнародних відносин Франції у 50–60-х рр. XX століття та дослідити їх шляхи реалізації.

Саме друга половина XX століття відрізняється насиченістю подій. Тож історія Франції цього періоду не є виключенням. Так, як Ш. де Голль є видатною постаттю, то ця тема є достатньо досліджуваною. Про нього